

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 5 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 5 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen (RP 57/2023 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Kirsi Päivänsalo, social- och hälsovårdsministeriet
- äldreombudsman Päivi Topo, Äldreombudsmannens byrå
- gruppchef Hanna Koskinen, Folkpensionsanstalten
- forskningschef Jussi Tervola, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- chef för intressebevakning Anne Perälähti, SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Akava ry
- Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf
- STTK rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att sjukförsäkringslagen ändras. En permanent ändring i nivån på årssjälvrisker för läkemedelskostnader inom systemet för läkemedelsersättning ska göras vid från ingången av 2024. Syftet med propositionen är att undvika en betydande höjning av beloppet av årssjälvrisker efter den temporära frysningen av nivån på årssjälvrisker 2023 och på så sätt stödja dem som använder mycket läkemedel. Dessutom föreslås det förtydliganden i bestämmelsen om justering av beloppet av årssjälvrisker.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

Betänkande ShUB 8/2023 rd

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås en permanent ändring i nivån på årssjälvrisk för läkemedelskostnader inom systemet för läkemedelsersättning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Bakgrunden till propositionen är en lagändring (1230/2022) som trädde i kraft vid ingången av 2023. Genom ändringen frystes årssjälvrisk för 2023 till 2022 års nivå. När den temporära ändringen upphör att gälla vid utgången av 2023 ska det enligt den gällande lagstiftningen om justering av årssjälvrisk för 2024 göras de två föregående årens indexhöjningar av beloppet på årssjälvrisk. Till följd av den föreslagna nivåändringen beaktas i indexjusteringen 2024 endast förändringen i folkpensionsindex från 2023 till 2024.

I propositionen föreslås det att den årssjälvrisk på 2014 års nivå som föreskrivs i 5 kap. 8 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen sänks med cirka 41 euro till 534,75 euro. Enligt det poängtal för folkpensionsindex (1911) som fastställdes den 13 oktober 2023 är beloppet på årssjälvrisk då 626,94 euro år 2024, dvs. årssjälvrisk stiger med cirka 35 euro från 2023 års nivå (592,16 euro). Utan den föreslagna ändringen skulle årssjälvrisk stiga till cirka 676 euro. Enligt propositionen ökar sänkningen av årssjälvrisk utgifterna för sjukförsäkringens sjukvårdsförsäkring med sammanlagt cirka 17 miljoner euro, varav statens andel är cirka 11 miljoner euro.

Social- och hälsovårdsutskottet välkomnar propositionens mål att undvika att årssjälvrisk för läkemedelsersättningar höjs med två indexjusteringar för att på så sätt förbättra situationen för dem som använder mycket läkemedel. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Enligt propositionens konsekvensbedömningar gagnar sänkningen av årssjälvrisk de försäkrade som i enlighet med den gällande lagstiftningen betalar över det föreslagna nya läkemedelstaket, det vill säga mer än 626,94 euro per år. Enligt simulering gynnas cirka 7 procent av alla som fått läkemedelsersättning av ändringen. Det innebär 258 300 personer. Höga läkemedelskostnader är vanligare i äldre än i yngre åldersgrupper, vilket innebär att det framför allt är pensionärer som har nytta av ändringen. De personer som överskrider årssjälvrisk hör huvudsakligen till lägre inkomstgrupper (65 % hör till de fem lägsta inkomstdecilerna) och enligt simuleringar fick över sju procent av de personer som överskridit årssjälvrisk utkomststöd.

Utskottet konstaterar att avgifterna för hälso- och sjukvård och självriskandelarna för läkemedel i Finland är höga jämfört med övriga nordiska länderna och många andra europeiska länder. Låginkomsthushållen använder relativt sett en större andel av sina inkomster till social- och hälsovårdstjänster och läkemedel än höginkomsttagarna. Ur denna synvinkel kan den föreslagna höjningen på drygt 30 euro av årssjälvrisk för läkemedel anses vara relativt stor i synnerhet när man beaktar att försörjningen för dem som använder mycket läkemedel också påverkas av de förmanmsninskannde anpassningsåtgärder som samtidigt genomförs inom den övriga sociala tryggheten, höjningen av kundavgifterna och kundavgiftstaket från ingången av 2024 och höjningen av mervärdesskattesatsen för läkemedel.

Betänkande ShUB 8/2023 rd

Utskottet konstaterar att bedömningen av propositionens konsekvenser försvåras av att man i konsekvensbedömningen inte har beaktat de ovan nämnda ändringarna, som träder i kraft samtidigt och som inverkar mycket på deras försörjning som använder läkemedel. Höjningen av årssjälvriskerna för läkemedel och ändringarna i kundavgifterna ingår inte heller i social- och hälsovårdsministeriets separata promemoria om de sammantagna konsekvenserna av de ändringar i den sociala tryggheten som föreslås för 2024 (Vuoden 2024 sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutusten arviointi, social- och hälsovårdsministeriet 2023, på finska). Utskottet betonar att man för att möjliggöra kunskapsbaserat beslutsfattande vid lagberedningen bör sträva efter att bedöma de sammantagna konsekvenserna av de ändringar i förmånerna och kundavgifterna som träder i kraft samtidigt och betonar vikten av att utveckla modeller för konsekvensbedömning som möjliggör en samlad bedömning.

Utskottet noterar också att den nuvarande årssjälvriskerna hänför sig till betalningsbelastningen i början av året. Utskottet anser det vara viktigt att årssjälvriskerna för läkemedelsersättningar delas upp så snabbt som möjligt under regeringsperioden i enlighet med programmet för regeringen Orpo. Dessutom upprepar utskottet sin ståndpunkt (bl.a. ShUB 39/2020 rd) att man för att underlätta situationen för klienter som använder mycket tjänster och läkemedel bör utreda en sammanslagning av avgiftstaket för hälso- och sjukvård samt läkemedelstaket och reseavgiftstaket enligt sjukförsäkringslagen. Enligt regeringsprogrammet är avsikten att behovet av utredningar om avgiftstaken ska bedömas ytterligare utifrån erfarenheterna av reformen av periodiseringen av årssjälvriskerna för läkemedelsersättningar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 57/2023 rd utan ändringar.

Betänkande ShUB 8/2023 rd

Helsingfors 9.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Ville Merinen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Oskari Valtola saml
medlem Henrik Wickström sv
medlem Ville Väyrynen saml
ersättare Milla Lahdenperä saml
ersättare Laura Meriluoto vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.

Betänkande ShUB 8/2023 rd

Reservation

Motivering

År 2023 gjordes det undantagsvis ingen indexhöjning av årssjälvriskerna för läkemedel (läkemedelstak) som en del av åtgärderna för att stödja medborgarnas köpkraft, och årssjälvriskerna frystes till 2022 års nivå. Syftet med propositionen är nu att undvika en betydande höjning av läkemedelstaket när man från ingången av 2024 återgår till att tillämpa den tills vidare gällande lagstiftningen efter en temporär frysning av årssjälvriskerna. I praktiken föreslås det att 2023 års indexhöjning helt lämnas ogjord. Ändringens inverkan blir betydande nu när inflationen är hög (-7,3 % på 2024 års nivå). Det är en välkommen åtgärd. I fråga om 2024 tänker regeringen dock inte frysa läkemedelstaket, utan det stiger med över 30 euro till 625,30 euro.

Vi kan inte acceptera en nivåhöjning av läkemedelstaket. En sådan höjning kan leda till fördröjd inledning av läkemedelsbehandling, behandlingsuppehåll och situationer där en person som behöver läkemedel måste välja mellan läkemedel och andra nödvändiga dagliga varor och tjänster. Låginkomsthushållen använder relativt sett en större andel av sina inkomster till social- och hälsovårdstjänster och läkemedel än höginkomsttagarna. Enligt uppgifter till utskottet är var femte vuxen redan nu tvungen att pruta på mat, läkemedel eller läkarbesök på grund av brist på pengar. I Finland upplever omkring 3,8 procent av befolkningen att hälso- och sjukvårdsutgifterna innebär en mycket stor ekonomisk börda. Andelen är hög jämfört med de övriga nordiska och västeuropeiska länderna, och läkemedlen står för en stor del av den ekonomiska bördan på grund av sjukdomar.

Regeringen planerar flera nedskärningar av sociala trygghetsförmåner som drabbar låginkomsttagare. Dessutom kommer indexhöjningarna av flera förmåner att frysas under hela regeringsperioden. Regeringen riktar ett stort besparingstryck också på välfärdsområdenas social- och hälsovårdstjänster och kommer senare att höja kundavgifterna inom social- och hälsovården. Utöver dessa nedskärningar ämnar regeringen i fortsättningen höja den sänkta mervärdesskattesatsen för läkemedel till 14 procent. Höjningen av skattesatsen höjer priset på läkemedel, vilket ytterligare försvårar situationen för låginkomsttagare, i synnerhet om någon behöver mycket läkemedel men inte når läkemedelstaket under året.

Vi anser att den årliga självrisken för läkemedel bör frysas ytterligare, dvs. ligga kvar på 2023 års nivå (592,16 euro).

Förslag

Jag föreslår

*att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men 8 § med följande ändringar:
(Reservationens ändringsförslag)*

Betänkande ShUB 8/2023 rd
Reservation

Reservationens ändringsförslag

8§

Årssjälvrisk och rätt till tilläggsersättning

(1 och 2 mom. som i ShUB)

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. är beloppet av årssjälvrisk 592,16 euro år 2024. (Nytt)

Helsingfors 9.11.2023

Ilmari Nurminen sd
Krista Kiuru sd
Kim Berg sd
Ville Merinen sd
Bella Forsgrén gröna
Laura Meriluoto vänst
Hilkka Kemppi cent